

- Saksnr:** -
- Møte:** 14. møte i Rådgivende utvalg
- Tid:** Onsdag 11. desember 2019, kl. 10:00 – 12:00
- Sted:** Norges institusjon for menneskerettigheter, Akersgata 8.
- Deltakere:** *Advokat Else Leona McClimans, Advokatforeningens menneskerettighetsutvalg, Sivilombudsmannen v/ Pia Kristin Lande, seniorrådgiver, Postdoktor Kristina Labba, Universitetet i Tromsø (via telefon), Funksjonshemmedes fellesorganisasjon v/ Live Kroknes Berg, faglig leder, Anne-Lene Egeland Arnesen, Pasient – og brukerombudet i Buskerud, Professor Siri Gloppen, Universitetet i Bergen (UIB), Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) v/ Ann-Marit Austenå, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Guri Hestflått Gabrielsen, Forstander Ervin Kohn, Amnesty International Norge (AI) v/ Jon Peder Egenæs.*
- Fra NIM:**
Direktør Adele Matheson Mestad, assisterende direktør Gro Nystuen, seniorrådgivere Kristin Høgdahl, Ilia Utmelidze og Anniken Barstad Waaler, rådgiver Helle Sanden (via telefon), kommunikasjonsrådgiver Magnus Eide, praktikant Karin Johanne Nordby.
- Forfall:** *Professor Eirik Holmøyvik, Universitetet i Bergen (UIB), Susann Funderud Skogvang, Lagdommer, Den norske Helsingforskomité (NHC) v/ Bjørn Engesland.*
- Referent:** Karin Johanne Nordby

Direktør Adele Matheson Mestad ønsker velkommen.

1. Velkommen og orienteringer

Rådgivende utvalg oppnevnes for perioder på fire år, og nåværende utvalg sitter frem til juni 2020. Medlemmer kan gjenoppnevnes. Det vil gjennomføres en minievaluering av rådgivende utvalg i løpet av første kvartal 2020.

NIM v/ Adele innleder kort med en administrativ og faglig oppdatering av NIMs arbeid. Det er oppnevnt et nytt styre, som fungerer svært godt. Det er ansatt en ny kommunikasjonsrådgiver, og etter jul begynner det to jurister og en kontorsjef. Det er for tiden en ledig stilling som jurist i Kautokeino, men det har vist seg å være utfordrende med rekruttering.

I høst har det blitt skrevet en rekke omfattende høringsuttalelser, herunder til forvaltningsloven, beredskapsloven og tvangsbegrensningsloven. Til sistnevnte er det skrevet en grundig CRPD-analyse. Det er kommunikasjonsmessig utfordrende å arbeide så bredt som NIM gjør, og det er vanskelig å gå i dybden på enkelttemaer. Samtidig opplever NIM gjennomslag, og bredden i arbeidet er en sentral del av mandatet. NIM forsøker å være tilstede på områder som ikke dekkes av andre.

NIM v/ Adele ønsker å dele virksomhetsplanen for 2020 med RU. Den er vedlagt. Hovedlinjene er at NIM skal arbeide med reaktive oppgaver, videreføre påbegynte prosjekter og iverksette nye prosjekter. Av sistnevnte vises det særlig til prosjektet om klima og menneskerettigheter og prosjektet om kommunalt menneskerettighetsansvar.

Som en del av klimaprojektet vil det arrangeres et seminar om klima og menneskerettigheter 16. april 2020. Det ble foreslått å inkludere foredragsholdere som er gode på erstatningsrettslige spørsmål. Siri Gloppen viser til at det er mange i Bergen som arbeider med klima i et menneskerettighetsperspektiv.

Som en del av prosjektet om kommunalt menneskerettighetsansvar, er NIM i dialog med Oslo kommune og Raftostiftelsen. Det er et ønske å koble på KS, men det har ikke lyktes enda.

NIM er bevisst på å ikke «tråkke i andres bed», og ønsker en dialog på dette. NIM opplever at det fungerer bra i dag, men vil gjerne ha tilbakemeldinger og innvendinger dersom andre er uenige. Kommunikasjonsavdelingen har initiert et kommunikasjonsnettverk med ombudene og andre menneskerettighetsaktører deltar i. Nettverket har til hensikt å unngå dobbeltarbeid og fremme samarbeid. RU-medlemmer som ønsker å delta i nettverket er hjertelig velkomne.

NOAS spør hva NIM har gjort på utlendingsfeltet i høst. NIM viser til at det arbeides kontinuerlig på utlendingsfeltet. Det har blitt skrevet flere høringsuttalelser, og NIM opplever at disse følges opp. NIM /v Anniken har bl.a holdt foredrag for UNE, UDI og på årskonferansen for utlendingsforvaltningen.

2. **Det kommunale menneskerettighetsansvaret – Menneskerettighetsbyen Bergen, er det en god måte å motivere kommunene til handling?** v/ Siri Gløppen

Presentasjonen følger vedlagt. Hovedlinjen er at prosjektet innebærer en forpliktelse om å legge menneskerettighetene til grunn for all kommunal virksomhet. Prosjektet ble vedtatt i Bergen bystyre 20. juni 2018 etter modell fra *Human Rights Cities* internasjonalt og ses i sammenheng med bærekraftsmålene. Det er ingen formell akkreditering eller minimumsstandard, men et krav om at menneskerettighetene skal reflekteres i alle kommunale beslutninger.

Det vises særlig til at det nye bystyret har tatt dette inn i sin politiske plattform i byrådserklæringen, tilgjengelig [her](#). Det slår inn på mange ulike områder, bl. a i arbeid overfor personer med funksjonsnedsettelse, barn og eldre. Se nærmere i vedlagt presentasjon.

NIM v/ Adele viser til at NIM har hatt en god dialog med Raftostiftelsen om prosjektet.

3. **ØSK-rapportering – retten til helse for mennesker med ulovlig opphold (papirløse)** v/ Knut Rognlien.

NIM vurderer å omtale retten til helse rett for papirløse i sin supplerende rapport til ØSK-komiteen.

Knut Rognlien er invitert til å presentere historikken, ØSKs anbefaling i 2013 og hva som har skjedd siden den gang. Grunnlagsmaterialet for presentasjonen er tilgjengelig på forespørsel. Hovedlinjen er at forholdene for papirløse migranter kan utgjøre et brudd på rett til «høyest oppnåelige helsestandard» etter ØSK artikkel 12 og diskrimineringsforbudet i ØSK artikkel 2. Dette følger særlig at forbudet mot regresjon i ØSK artikkel 2.1, slik det er utdypet i General Comment No. 3 (1990) og General Comment No. 14 (2000).

Pasient- og brukerombudet viser til at rett til helsehjelp for papirløse er et brennende tema for dem, og at de særlig arbeider med spørsmål om betaling for helsehjelp. Opplevelsen er at helseforetak «gir seg» umiddelbart når ombudet tar kontakt. Denne praksisen skaper usikkerhet hos de papirløse.

NOAS viser til at helsehjelp er en særlig utfordring for statsløse migranter, da de ikke kan returneres. Det er svært høy terskel for å bruke unntaksbestemmelsen i utlendingsloven om at personer som ikke kan returneres skal gis opphold på humanitært grunnlag. Det understøttes av at den kun er brukt 10 ganger siden 2007. Norge er «dårligst i klassen» overfor statsløse.

Helsesenteret for papirløse viser til at problemstillingen ikke bare gjelder papirløse, men også rumenere og romfolk. Det er disse som i dag utgjør den største pasientgruppen på helsesenteret. Erfaringer fra senteret viser at vilkårlig praktisering av betalingskravet i praksis innebærer en barriere mot å søke den helsehjelpen papirløse har krav på hos det ordinære helsevesenet. De papirløse blir mentalt nedbygget av ubehandlede lidelser, og mange sliter med kroniske sykdommer. De vanligste helseproblemene er relatert til kvinnehelse, psykiske lidelser og tannhelse. En bredere redegjørelse av situasjonen for papirløse migranter finnes i Helsesenterets årsmeldinger fra 2009 – 2018, [her](#).

På spørsmål fra NIM/ v Kristin er det klart at ingen RU-medlemmer har planlagt å skrive skyggerapporter. Flere RU-medlemmer ber om at NIM burde påpeke manglende finansiering av skyggerapporter til ØSK.

4. Kort om aktuelle problemstillinger

Forstander Ervin Kohn spiller inn at lov om trdomssamfunn og ymist anna og den nye religionsloven kun inneholder retten til å innarbeide to fridager og derfor vil bryte med religionsfriheten. Det vises til at perspektivet til majoritetsnordmenn ofte er bygget på lutherske referanserammer. Det er eksempelvis 13 jødiske helligdager. Å nekte jødiske arbeidstaker fri på jødiske helligdager innebærer at de må bryte helligdagsreglene. Det er et rettighetsbrudd.

5. Eventuelt

- Helsesenteret for papirløse migranter inviterer til seminar 15. januar 2020.
- NOAS og Redd Barna i samarbeid med Wiersholm inviterer til seminar i begynnelsen av 2020.
- Advokatforeningen inviterer til seminar om barnevern og menneskerettigheter 21. april 2020. Seminaret er primært for jurister, men alle er velkomne.

Adele takker for et godt møte og nyttige innspill.

Møteslutt 12.00